ЗОРЯ ГАЛИЦКА.

Львôвъ. Сȣбота днѧ **Ч. 18.** 19 Лютого 3 Марцѧ 1849.

Выходитъ два разы на тыждень въ Середȣ и въ Сȣботȣ. Цѣна четвертьрочна длѧ ôдберающихъ въ Редакціи 1 рень. 15. кр. срб; длѧ отрымȣющихъ черезъ почты 1 рень. 35 кр. срб; цѣна пôврочна длѧ ôдберающихъ въ Редакціи 2 рень. 30. кр. ср; длѧ отрымȣющихъ черезъ почты 3 рн. 10 кр. ср. Инсераты, або донесенья приватни оумѣщаютъ сѧ по цѣнѣ за каждȣ строчкȣ въ передѣлцѣ по 3 кр. срб,

Затымчасове розпорядженье бранкове
(провізоричне право рекрȣтаційне)
зъ днѧ 5. Стȣднѧ 1848.

До найважнѣйшыхъ розпорядженъ въ дȣсѣ обѣцѧной конститȣціи выданыхъ, належитъ безперечно патентъ зъ днѧ 5. Стȣднѧ 1848 тымчасово выданый, доки Сеймъ що иншого въ тимъ взглѧдѣ не постановитъ. Патентъ той пôдписаный черезъ Цѣсарѧ и Стадіона, міністра справъ внȣтренныхъ, понеже до обрȣбȣ дѣлань того міністра належитъ. Патентъ той означае, на кого тѧгаръ обороны краю спадае и ѧкимъ способомъ маесѧ бранка ôдбȣвати. Мысмо вже давно такого патентȣ очѣкȣвали, але впередъ, передъ конститȣціовъ, доки не выречено бȣло, що всѣ станы и поединчи люди передъ лицемъ права сȣтъ рôвни, тажко го сѧ бȣло дôждати. Ажъ конститȣціѧ вырекла, що всѣ люди передъ правомъ сȣть рôвни и що всѣ жителѣ тѧгарѣ и обовѧзки, ѧкихъ край и его оборона вымагае, рôвно повинни двигати. Самъ той патентъ оузнае, що впередъ право не длѧ всѣхъ однако бȣло мѣране: хотѧй всѣ жителѣ державы зъ обороны краю рôвно хôсновали, однакожъ впередъ денекотри жителѣ, мимо же бȣли до обороны краю цѣлкомъ здôбни, жадного тѧгарȣ въ тôмъ взглѧдѣ не чȣли. Возьмѣмъ на примѣръ станъ шлѧхоцкій. Шлѧхта впередъ бȣла ôдъ бранки оуколнена: не оденъ бы сѧ спитавъ: чомȣ? але нѣхто въ свѣтѣ не оумѣвбы сказати розȣмной причины, чомȣ шлѧхта также того тѧгарȣ не поносила. И овшѣмъ, власне все за тымъ впередъ мовило, абы лише шлѧхта край боронила, такъ ѧкъ то давнѣйше станъ шлѧхоцкій бȣвъ дотого призначенный. Впередъ, можна сказати, найбôльшȣ часть маеткȣ въ краю шлѧхта посѣдала: обширніи ланы и лѣсы, комȣжъ они належатъ, ѧкъ не шлѧхтѣ? Шлѧхта впередъ дȣже сѧ томȣ операла, абы нешлѧхтичѣ не кȣпȣвали добра; ба навѣтъ отримȣвала и доводила, що грȣнта, на котрыхъ сидѣли селѧны, шлѧхтѣ, а не селѧнамъ належатъ. Дивно томȣ намъ выдавало и выдаесѧ, що таѧ шлѧхта, маючи близько всѣ маетки цѣлого краю въ своей власности, до обороны краю, до обороны своихъ маеткôвъ не бȣла потѧгана. А хтожъ боронивъ край и тіи шлѧхоцки маетки? Можемо смѣло сказати, що оборона краю спадала на селѧнъ и на ихъ дѣти — на тыхъ, котри мало що ма-

ли и котрымъ вмовлювано, що грунта, на котрыхъ осѣли, имъ не належали. И такъ бѣдный селанинъ и мѣщанинъ мусѣвъ довги лѣта свои молодіи посвящувати для обороны краю; боронивъ го, хотяй не мавъ нѣчого, щобы моѓъ боронии; зоужививъ там свои силы, а може повернувъ (если повернувъ) зъ ôдты калѣкою, не приробивъ си нѣчого на старость.,. а шляхта смѣяла ся зъ того.

(Докôньченье наступитъ.)

Зъ листу, Жупанье*) дня 13. Лютого. 1849.

Завидуютъ намъ часто, що обытаючи въ горахъ мі876нѣйше ôдъ прочихъ людій сей рѣкъ проживалисьмо; але не справедливо, бо завурена вже ôдъ кильконхъ недѣль зъ мѣстъ перенесли ся въ наши стороны, а мабуть нѣгде такого прополоху не наробили, якого оу насъ. Ôдъ 1. Листопадня держали Мадяры границю ôдъ Галичанôвъ заперту, и ôдбували стражъ на Бескудѣ, т. є. на горѣ, котрою межа гранична є начертана. Де скарбовый гостинецъ перетинаеся, напротиву Климця, ¾ години ôдъ насъ стоятъ двѣ корчмы: одна наша, а друга належитъ до Оугорщины. Зъ той лишной зробили Мадяры кошару. Ôдси ходили оны на чаты, зганяли нашихъ стражниковъ зъ границѣ, помагали выходцямъ польскимъ переходити до себе, пантрували всего и доносили, що ся дѣяло. Зъ той причины прислано сюда комісаря окружного, котрый ще досы тутъ пробуває, а о 15. Студня прійшли 30. мужа пѣхоты, бо вже тогди лякалисьмо ся нападу на села наши пограничьи. Я же число мадярскихъ бурителѣвъ все видѣлось побôльшати, прислано намъ на охорону 17. Сѣчня цѣлу сотню. 29. Сѣчня зачепила патроль мадярска нашу, дано огня; при чимъ зъ стороны непріятела 2. пало, а кильконхъ ранено. То ихъ розгоронжило, що замѣрили напасти на села и зубрити — зрабувати. Але почувши за тое посылалисьмо, щобъ намъ бôльше вôйска прислали; тимчасомъ оузброино селянôвъ и всякии до того дѣла нужни приготовленья пороблено. 30. Сѣчня вечеромъ почато бити въ барабаны и оударено въ дзвоны: всѣ ся полякали хапали де котри за косы, други желѣзни вилы, а ôдъ воинного начальства прійшовъ розказъ, щобъ не спати и мати ся въ готовости, бо ворогъ надходитъ;-- але страхъ бувъ марный. Такъ нôчъ за нôчею переходила ажъ до 6. Лютого, коли отрымуемъ вѣстъ, що Мадяры въ 1000. мужа надтягаютъ гостинцемъ до Жупаня и Климця. Нôчъ була мѣсячна, но завируха велика и студѣнь незносна. Въ борзѣ наступило стрѣлянье, и зажженый стовпъ на верху одной горы дававъ знакъ тревогы, щобъ вôйско и громады зъ поближа збѣгались на ратунокъ. На тое надходитъ вѣсть, що наше вôйско побѣджене, а Немешни т. є. ворохобники (въ мадярскôмъ языцѣ значитъ то само, що оу насъ шляхта) вже въ селѣ. Оутѣкати небуло нѣкому и на гадцѣ, але, коли бѣда найгрознѣйша, всѣ мовъ оденъ выступили зъ сокерами, ножами, косами и всякими господарскими орудами, яке кому навинулось. Коли тое дѣялось, минала година за годиною и десь о 3. годинѣ по пôвночи почавъ ся лютый ворогъ оуступати. Лишивъ 2. забитыхъ, многихъ раненыхъ; зъ нашихъ одному руку перестрѣлено. Тіи рицары були то по бôльшой части Поляки въ мадярскôй службѣ, готови на всяку нечестиву злобу: хотѣли днесь перейти границю, бо мае имъ тамъ бути дуже лихо, нужденно, такъ, що забанували за домашнимъ хлѣбомъ. Выродни сины ôтчины: мѣсто каятись грѣху, несли нови раны землицѣ, котра ихъ зродила — выгодувала. —

---

*) Въ окрузѣ Стрыйскôмъ на границѣ оугорскôй.

Господарство сельске.

(Докôнченье зъ 17. Числа)

Ꙗ бо торѣкъ гноивемъ тȣ на капȣстȣ — сего рокȣ сѣѧвемъ рѣпȣ безъ гною, вчесно выкопавемъ рѣпȣ и перекопавемъ цѣлȣ градкȣ, по Честнôмъ Хрестѣ зновъ перебивемъ мотыкою, абы тымъ способомъ еще лѣпше скрȣшѣла, а по Св. Димитрїю гадавемъ зернѧта сѣѧти, ано Богъ давъ погоднȣ осѣнь, то еще о двѣ недѣлѣ спôзнивемсѧ. —

Г. А теперже не гноûлисьте?

С. Свѣжого гною неможъ давати пôдъ зернѧта овощнїи, бо гнôй на веснѣ дȣже паритъ; могȣтъ сѧ кôльци заснѣтити и зернѧта погнити, а до того хоптище дȣже бȣѧютъ.

Г. Мовите щосьте сѧ спôзнили — то може лѣпше оуже бȣло на веснѣ зернѧта посѣѧти?

С. Нѣтъ сынȣ! — завсѣди лѣпше въ осени сѣѧти, бо хотьби можна на веснѣ сѣѧти; то не можна вгадати ꙗка бȣде весна — еслибы сȣха выпала, а еще до того пôзно сѧ посѣѧло, то бȣвае часто, що цѣлый рôкъ зернѧта не сходѧтъ, ажъ доперо на дрȣгȣ веснȣ, а дȣже много ихъ при тôмъ выгибае, а хотьбы той самôй весни зôйшли, то дȣже слабенько ростȣтъ и всѣвы ихъ пôдливати треба. — Памѧтайтежъ дѣточки що ꙗблȣневи и грȣшови зернѧта въ пôзнȣ осѣнь около Св. Димитрїѧ — а черешневи, вишневи и сливови зернѧта заразъ въ кôньци лѣта, скоро овощы ихъ оуспѣютъ и спожиютсѧ — въ мѣлко выправленȣ градочкȣ безъ гною сѣютсѧ. — Отъ оуже Юрко иде зъ зернѧтами, бȣдемо сѣѧти. —

Юркȣ! чогожъ такъ помало йдешъ, чогожъ дрешъ сѧ по головѣ — оужесьте тамъ певно порозсипали або помѣшали зернѧта — покажи сюда! — Ꙗкъ видишъ не мовивемъ ти — заважи горнѧтко шматою и приложи плитковъ — ты гадаешъ, що мышъ оуже не вылѣзе на полицю? отъ близько половинȣ зернѧтъ мыши перетеребили! — Покажи сюда грȣшовû зернѧта.

Ю. Тїи бȣли прикрити дрȣгимъ горнцемъ.

С. Отожъ тїи всѣ зъѣли! — Алежбо незробивесь такъ, ꙗкемъ ти казавъ — видишъ тото сѧ все позлипало до кȣпы — еще то добре, що непоплѣснѣли. — мовивемъ ти: пересȣши зернѧта абы, бȣли сȣхи ꙗкъ перецъ, а грȣшовїи ꙗкъ высхнȣтъ, поростирай въ долонахъ, бо знаешъ що гнилицѣ грȣшовїи маютъ лепъ въ собѣ, бо хотьби зернѧта осȣшили сѧ, то сли такъ злѣплени до кȣпы зсиплешъ, могȣтъ сѧ загрѣти и може плѣснь вдарити а тогды оуже на ничъ непридатни.

Ю. Ꙗ ихъ добре въ хатѣ высȣшивъ — не могли сплѣснѣти.

С. Може на печи?

Ю. Нѣтъ; тогдисьте ми мовили, що на горѧчôй печи неможъ сȣшити, бо запекȣтсѧ; ꙗ простеръ ихъ на папери, виставивъ на полицю и прикривъ коритцемъ.

С. Можъ ихъ и на дворѣ до сонцѧ сȣшити, ано еще лѣпше въ затѣнкȣ — потомъ треба ихъ всегда въ сȣхôмъ мѣсци переховати. Семенъ вивѣѧвъ на долонѣ мышачїи отеребки изъ зернѧтъ, и началъ поперекъ градочки ôдъ палька до палька вздовжъ рôвцїомъ изъ меже пальцїовъ зернѧтко по зернѧткȣ выпȣскати. Тымъ способомъ засѣѧвъ половинȣ градки ꙗблôнковыми а половинȣ грȣшковими зернѧтами.

Г. Ꙗкижбо то дрôбоньки зернѧта; — въ тыхъ ꙗблȣкахъ и грȣшкахъ щосьте намъ давали, бȣли велики!

С. Ба бо то зернѧта зъ лѣсниць.

К. А нащожъ вамъ въ садѣ недобрыхъ лѣсниць?

С. Зернѧта зъ лѣсниць выводѧтъ найздоровшїи пеньки а на тыхъ здоровыхъ пенькахъ бȣдȣ потомȣ добрїи ꙗблôнки и грȣшки прищѣплѧти.

К. Нащожъ вамъ тôлько заходȣ; лѣпше посѣѧти зернѧта зъ добрыхъ овощôвъ, а тїи

знов̂ дадꙋт̂ добрїи овощи.

С. Рѣдко то колы бꙋвае, абы зъ добрыхъ овощôвъ знов̂ добрїи овощы походили — найчастше звѣдꙋтся, смакъ маютъ горшїй и пень такого дерева не такъ сильно росте и не такъ долговѣчнїи якъ пнѣ лѣсниць.

И. Не гꙋсто вы тїи зерната покидали — ôдъ одного до дрꙋгого нема и на цаль?

С. Лѣпше троха гꙋстше посѣяти, бо декотре може нездорове — декотре хоть здорове може загибне, а на веснѣ, якъ оуже прꙋтики пôдростꙋтъ, и здавалобы ся що гꙋсто, то можъ по кôлька повырывати; але и гꙋсто стояти имъ ничъ не вадитъ, бо они въ тôй градчинѣ не бꙋдꙋтъ довше якъ два лѣта.

И. Я гадавъ, що вы бꙋдете якъ на городахъ дѣрки робити, и въ каждꙋ дѣркꙋ зерно вкꙋскати?

Семенъ зачавъ легонько мотыкою тꙋю мѣлкꙋ грꙋзь назадъ въ рôвцѣ згортати, потомꙋ дꙋже низонькими граблями градочкꙋ порôвнавъ:

С. Теперь оуже готово дѣти! ано еще.

Ано еще одно. — Побѣжи но Юркꙋ, набери двѣ коновки гноивки — нехъ я тꙋ ôдъ палька до палька, кꙋди зерната сꙋтъ, позаливаю, бо твои гостѣ, що на твоей полици бꙋли и тꙋтъ прїйдꙋтъ по зерната: — они въ земли еще лѣпше оумѣютъ знайти, якъ на полици.

К. Якже мыши не маютъ позабирати зернатъ, колисьте такъ пôдъ верхомъ посѣяли?

С. Мꙋдра дитина! а неказавемъ ти, що я хочꙋ, абы менѣ мои зернятка дощикъ борзо обмочивъ, борзо сонце огрѣло и борше вѣтрецъ обвѣявъ — томꙋто я дѣрокъ робити не люблю, якъ на горохъ, абы ми декотре глꙋбоко незапало, а потомꙋ жаль часꙋ марнꙋвати на тое що непотребне; — на мыши знов̂ маю сповôбъ: пôллю кôлька разъ, кꙋды зерната сꙋтъ гноивкою, то оуже мыши неполакомятъ ся на нихъ.

К. Тавосьте казали, що гною не треба давати на градкꙋ, где ся зерната сѣютъ?

С. Що инше гнôй, а що инше вода гноїова: гнôй палитъ а гноїова вода вꙋякне, землю зажиритъ, але не загрѣе.

И. Я чꙋвъ, що зъ каждого зерна, однимъ кôньцемъ выходитъ корѣнецъ въ землю, а дрꙋгимъ кôньцемъ прꙋтикъ до горы?

С. Такъ, такъ сынꙋ! тымъ острымъ кôньцемъ зерна выходитъ корѣнецъ — а потомꙋ той тꙋпый конецъ зерна розпадется на двое, и зъ тыхъ двохъ половиць зерна пôдносятъ ся до горы два кꙋглїи листочки, изъ тыхъ потомꙋ выходитъ третїй листочокъ карбованый, а изъ него потомъ листочокъ по листочкꙋ прꙋтикомъ до горы росте.

И. Якесьте сѣяли, томъ оуважавъ, що зерна падали остримъ кôньцемъ горѣ, а тꙋпимъ долѣ, може тоти не зôйдꙋтъ?

С. А твôй отецъ, коли жито сѣе, чи обертае всѣ зерна острымъ кôньцемъ долѣ? — правда що ещесь не видѣвъ, абы жито колосомъ въ землю а корѣнцемъ на верхъ росло. — Отожъ небôй ся! якбꙋдь зерно оупаде — то корѣнецъ знайде свою дорогꙋ а листокъ свою.

К. Я незнаю нащо то коньче тыхъ пальковъ и тыхъ рôвцѣвъ, колы безъ того могло бы ся обôйти. — Таже можъ на цѣлôй градцѣ посѣяти зерната, высокими граблями глꙋбоко оуволочити, тай по всемꙋ!

С. Нехъ но на веснѣ зôйдꙋтъ а прїйде ихъ черезъ два лѣта обполювати, то оувидишъ що такъ лѣпше. — Идѣтъ оуже до домꙋ, бо родичи на васъ зъ обѣдомъ ждꙋтъ, а завтра прїйдѣтъ сюда — бꙋдꙋ дволѣтки пересажовати знов̂ вамъ бꙋдꙋ оповѣдати.

И. Г. К. Бꙋвайти здорови! І. О.

Увѣстка.

И. Головацкого „Вѣнка“ часть II. достати можна въ Редакцїи „Зори Галицкои.“ по 1 з. р.

Выдаватель и зарꙋчающїй Редакторъ А. ПАВЕНЦКІЙ. Тиномъ Інститꙋта Ставропїгїанського.